

Två uttalanden i protokoll från inspektion av Vård- och omsorgsnämnden i Sala kommun den 13–15 november 2001

Fråga om två avtal angående umgänge med barn var utformade så att socialnämnden bort godkänna dem

Vid en inspektion av Vård- och omsorgsnämnden i Sala kommun den 13–15 november 2001 granskades bl.a. ärenden vid familjerättsenheten.

Med anledning av vad som då kom fram uttalade JO André i ett protokoll den 22 januari 2002 bl.a. följande.

Föräldrar kan träffa avtal rörande vårdsnaden om barnet, barnets boende och en förälders umgänge med barnet. Frågan om godkännande av sådana avtal prövas av socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört (se 6 kap. 17 a § FB).

Vid granskningen uppmärksammades ett avtal där faderns umgänge med sonen var bestämt till varannan helg från fredag kl. 18.00 till söndag kl. 15.00. I ett annat avtal angavs att barnet skall åka till sin far på höstlovet och en vecka i samband med julen 2001.

Verkställighet av vad allmän domstol har bestämt i dom eller beslut om bl.a. vårdnad, boende eller umgänge söks enligt 21 kap. 1 § FB hos länsrätten. Av tredje stycket samma paragraf framgår att verkställighet av avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § och 15 a § söks hos länsrätten. Det som föreskrivs om verkställighet av dom eller beslut som vunnit laga kraft gäller även ett sådant avtal.

När länsrätten förordnar om verkställighet finns möjlighet för rätten att enligt 21 kap. 4 § tredje stycket, när det påkallas av förhållanden som har inträffat efter domen eller beslutet, jämka vad som har bestämts om villkor eller tidpunkt för umgänget. I förarbetena till bestämmelsen (prop. 1982/83:165 s. 16 och 30–31) framhölls bl.a. att en ändring av tidpunkten för umgänge kunde gälla inte bara tidpunkterna för hämtning och avlämnande av barnet under de dygn som hade bestämts utan också tiden för själva umgänget som sådant.

Socialnämnden har vid utformningen av dessa avtal att aktivt verka för att framtida tvistigheter mellan föräldrarna undviks. Ett avtal som är så oklart att det inte kan verkställas torde inte heller kunna godkännas av socialnämnden. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till Regeringsrättens avgörande RÅ 2000 ref. 30 där rätten hade att ta ställning till en ansökan om verkställighet av umgänge som enligt allmän domstols dom skulle ske vartannat veckoslut från fredag kl. 16.00 till söndag kl. 16.00. Regeringsrätten uttalade bl.a. att i ett fall som det förevarande, där tingsrätten inte har angett om det första umgängestillfället skall infalla under en jämn eller en udda vecka, bör verkställighet kunna komma i fråga, åtminstone om det kan klarläggas att parterna är ense i fråga om valet mellan jämna och udda veckor.

Mot bakgrund av det anförda vill jag uppmärksamma nämnden på vikten av att det av avtalen klart framgår vad parterna har kommit överens om. Det kan därför ifrågasättas om de aktuella avtalen inte borde ha utformats på ett mer preciserat sätt.

Fråga om en socialnämnds möjlighet att till en tjänsteman delegera rätten att överklaga domar och beslut som meddelats av en länsrätt

Vid en inspektion av Vård- och omsorgsnämnden i Sala kommun den 13–15 november 2001 granskades bl.a. nämndens delegationsordning. Med anledning av vad som då kom fram uttalade JO André i ett protokoll den 22 januari 2002 bl.a. följande.

Enligt gällande delegationsordningar hade nämnden till chefen för förvaltningen i stor utsträckning delegerat rätten att fatta beslut i hos nämnden förekommande ärenden. Nämnden hade samtidigt gett förvaltningschefen rätt att i flertalet fall i sin tur uppdraga åt annan anställd att besluta i stället (jfr 6 kap. 33 och 37 §§ kommunallagen [1991:900]).

I vissa slag av ärenden får beslutanderätten inte delegeras. Delegationsförbudet gäller, enligt 6 kap. 34 § kommunallagen, bl.a. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om ärendena är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Av punkt 7 av förvaltningschefens delegationsordning, daterad den 14 februari 2001, framgick att den som har fattat ett beslut vilket sedan överklagas har delegation att överklaga länsrättens beslut till kammarrätten samt har rätt att begära inhibition. Enligt vad som uppgavs vid det avslutande mötet innebär detta att det inte är ovanligt att en tjänsteman överklagar till kammarrätten. Det gäller främst ärenden angående ekonomiskt bistånd. Enligt nämndens praxis skall de ärenden som är av mer principiell karaktär överklagas av nämnden.

I detta sammanhang bör två avgöranden från Regeringsrätten uppmärksammas. I RÅ 1991 ref. 60 fann Regeringsrätten att ett delegationsbemyndigande, som inte är försett med ett förbehåll om att delegation inte får ske med avseende på ärenden av

principiell beskaffenhet eller andra ärenden av större vikt, i princip inte kan anses stå i överensstämmelse med kommunallagens regler om delegation. Vidare prövade Regeringsrätten i RÅ 1994 ref. 67 huruvida en socialchef enligt den givna delegationen kunde anses behörig att överklaga en länsrättsdom angående bistånd. Delegationsbemyndigandet saknade det i kommunallagen angivna förbehållet att, vad gäller ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, delegationen inte får omfatta ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Regeringsrätten konstaterade att socialchefen hade utnyttjat sin beslutanderätt enligt den för nämnden gällande delegationsordningen i ett ärende som är av sådant slag att kommunallagen tillåter delegation av beslutanderätt. Under sådana omständigheter saknade det betydelse att delegationsordningen inte var försedd med ett förbehåll av den innebörd som föreskrivs i kommunallagen.

Mot bakgrund av dessa uttalanden från Regeringsrätten samt nämndens praxis att de ärenden som är av mer principiell karaktär skall överklagas av nämnden bör delegationsförteckningen kompletteras med ett förbehåll av det slag som följer av bestämmelsen i 6 kap. 34 § kommunallagen.